

Із проведених досліджень можна зробити висновки, що найпривабливішими сільськогосподарськими районами для здійснення інвестиційної діяльності в Вінницькій області є Козятинський, Немирівський, Барський, Вінницький. Щодо галузей сільськогосподарського виробництва, то інвестиційно привабливими тут є виробництво продукції рослинництва, а саме — зерновиробництво на виробництво насіння соняшнику.

Найменша інвестиційна привабливість сільського господарства Чечельницького, Шаргородського, Ямпільського районів, а серед сільськогосподарських галузей — у вівчарстві та м'ясному скотарстві. Висновки

Розвиток аграрного виробництва регіону ґрунтується на активізації інвестиційної діяльності, створенні умов нарощування обсягів інвестицій у галузь. Результати проведеного дослідження свідчать, що на даному етапі розвитку галузей сільського господарства із середнім і низьким рівнями привабливості необхідно створювати умови для розвитку власних інвестиційних можливостей. Для мобілізації фінансових ресурсів в сільське господарство важливим завданням є вдосконалення амортизаційної політики, а саме — впровадження в господарській практиці прискореної амортизації, розвиток лізингу. Необхідно також залучати до інвестиційного процесу в регіоні нагромаджений банками фінансовий потенціал, спростити доступ агропідприємств до порівняно дешевих довгострокових кредитів. Для цього ефективніше має спрацювати система державної підтримки сільського господарства. Перспективним джерелом поповнення фінансових ресурсів сільського господарства регіону є розвиток іпотечних відносин, і насамперед, надання кредиту під заставу землі.

Література

1. Закон України «Про інвестиційну діяльність» // Відомості Верховної Ради.-№47.-С.646.
2. Вінніченко І.І. Інвестиційна привабливість аграрного виробництва регіонів // Інвестиції: практика і досвід.-2008.-№10.-С.3-5.
3. Дацій Н.В. Ефективність інвестиційної діяльності в агропромисловому виробництві // Агросвіт.-2007.-№21.-С.14-16.
4. Лукянець С.В. Шляхи підвищення інвестиційної привабливості аграрного сектора економіки України // Науковий вісник Національного аграрного університету.-2007.-№11.-С.250-252.
5. Мітал О.Г. Інвестиційна діяльність регіонів на сучасному етапі розвитку економіки // Інвестиції: практика і досвід.-2008.-№1.-С.13-17.
6. Петрова Л.О. Інвестиційна привабливість регіонів // Фінанси України.-2007.-№9.-С.40-46.
7. Ривак О.С. інвестиційна діяльність в агропромисловому комплексі України // Економіка АПК.-2008.-№1.-С.76-83.

ВІННИЦЬКА ТОВАРНА УНІВЕРСАЛЬНА БІРЖА, ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ ЕЛЕМЕНТ БІРЖОВОГО РИНКУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бережна Ю.В.

Науковий кеорівник: к.е.н., доцент Фіщук Н.Ю.

Розкривається історія створення, структура ВТУБ, процес її роботи, порядок укладення договорів та їх форми, торги с/г продукцією, ціни на світових ринках та ринку України, статистичний та графічний матеріали, контактні телефони керівного і робочого персоналу ВТУБ.

Актуальність теми. Як свідчить світова практика, одне із базових місць в інфраструктурі будь-якої розвинутої країни з ринковою економікою посідають біржі, зокрема товарні біржі. Україна – не виключення, тому розвиток біржової діяльності, створення мережі агро торгових домів в кожному регіоні має важливе значення для оздоровлення національної економіки і активізації інтеграційних процесів.

Необхідно зазначити, що проблемам функціонування біржового ринку та діяльності товарних бірж присвячені роботи зарубіжних вчених Дегтярьової О.І., Грязнової А.Г., Іванова К.І., Іващенко А.А., Роде Е., Сороса Дж., Шарпа У., Шварца Ф., Яковлева А.А. та ін. Значний внесок у розвиток біржової справи зробили такі вітчизняні вчені, як Бланк І.А., Губський Б.В., Маневич А, Єщенко П., Колісник М.В, Кузьмін О.В., Кутиркін А.М., Скотнікова М.М., Сохацька О.М., Хромов О.П. та ін. У наукових працях цих вчених досліджуються сутність і зміст біржових операцій, особливості функціонування ф'ючерсних ринків та механізм їх державного регулювання, концептуальні засади біржового ціноутворення, тощо.

Розбудова біржового ринку у Вінницькій області почалась із створення Вінницької товарної універсальної біржі (ВТУБ), яка розпочала свою роботу, ще у 1991 році і успішно працює й досі. Можна сказати, що ВТУБ є ровесницею нашої молодой та незалежної держави.

Характеристика (ВТУБ). Створена у березні 1991 року як біржа для укладення спотових угод (на реальний товар) широкой номенклатури, у відповідності до умов зародження ринкових відносин в економіці України [2, 1].

Засновниками виступили 18 підприємств і організацій області, які мали потребу в реалізації понаднормативних запасів товарів та купівлі сировини і матеріалів для виробничих потреб, так як на той час іще існувала державна монополія на реалізацію вироблюваної продукції та централізоване матеріально-технічне постачання.

Сьогодні структура ВТУБ має такий вигляд, як на рисунку 1 [4].

ВТУБ стала підґрунтям створення в області кооперативів та малих підприємств, які мали можливість купувати на біржових торгах сировину, матеріали та комплектуючі вироби для виробничих потреб, а також збувати вироблену продукцію. Членами біржі стали також десятки торгових посередників, що виникали після демонополізації системи постачання та торгівлі.

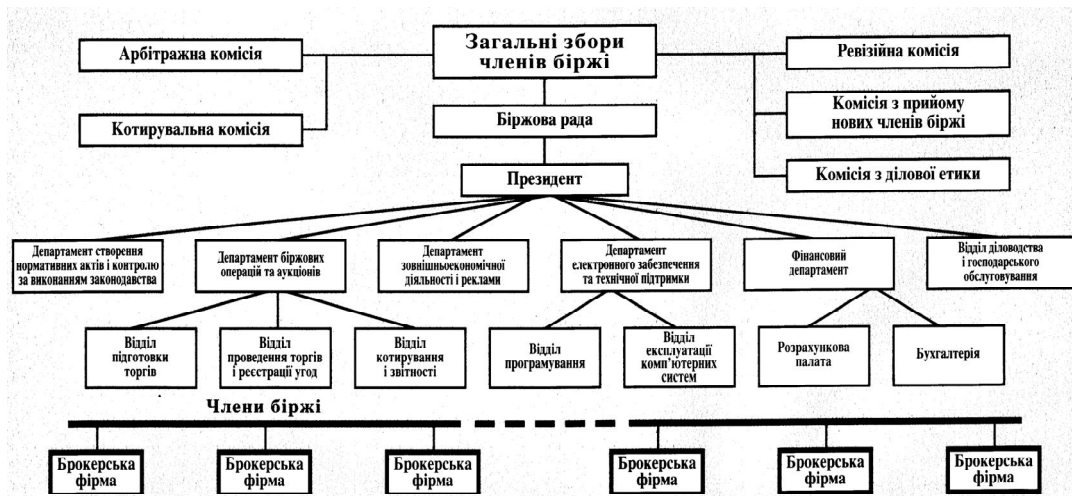


Рис. 1. Структура Вінницької товарної універсальної біржі.

Власним коштом біржі проводилось навчання основам малого підприємництва, ринкових відносин та біржової справи для тих, хто мав намір брати участь у біржовій торгівлі.

ВТУБ з самого початку існування прийняла активну участь у розробці проекту закону "Про товарну біржу", утворенні професійного об'єднання біржовиків - Біржового союзу України, розробці основоположних документів біржової діяльності - правил, регламентів, стандартів, положень [1].

Таким чином біржа стала важливим фактором формування ринкового середовища у країні і на Вінниччині.

19 липня 1991 року відбулися перші біржові торги, на яких було укладено 34 угоди купівлі-продажу різноманітної продукції - металу, хімічної продукції, будівельних матеріалів, обладнання та товарів широкого вжитку.

На початку роботи регламент біржових торгів передбачав їх проведення один раз на тиждень, згодом вони стали проводитися щоденно.

Після відміни системи державних закупівель виробленої сільгосппродукції, враховуючи розташування у центрі аграрного регіону, біржа почала розвиватися у напрямку спеціалізації на торгівлі агропродукцією.

На сьогодні членами ВТУБ є більше 100 суб'єктів господарювання, серед яких: 19 с/г товаровиробників та підприємств аграрного комплексу, 24 районних агроторгових доми.

Найбільшою секцією біржі є секція торгівлі с/г продукцією і продовольством. В інших 3-х секціях проводяться торги автотранспортом, обладнанням і майном, промисловою сировиною та матеріалами, цілісними майновими комплексами та нерухомістю. У структурі вартості укладених угод за 2007 рік 70,7% склали контракти на сільськогосподарську продукцію і продовольство. У 2008 році цей показник знизився.

У табл.1 показано динаміку з дня заснування ВТУБ до 2008 року по кількості та вартості укладених угод на ВТУБ.

Дослідивши показники табл. 1, необхідно зазначити, що по вартості укладених угод на с/г продукцію 1993 та 1994 р. р. виявився для ВТУБ найгіршим за весь час її роботи, оскільки протягом цього часу не було укладено жодної угоди. Але в 2007 р. по даному показнику з окремих, та й по усіх інших ВТУБ спрацювала найкраще за всю історію свого існування. По кількості укладених угод на с/г продукцію спостерігається така ж тенденція. В 2007 та 2008 р. р. ВТУБ почала укладати угоди на деревину.

Біржа за роки діяльності стала центром ціноутворення на аграрну продукцію у своєму регіоні, а також важливим фактором впливу на формування ринкового середовища.

Як засновник і член Правління Національної асоціації бірж України, член Союзу аграрних бірж України ВТУБ приймає активну участь в створенні та запровадженні нормативів та стандартів біржової діяльності, розробці пропозицій до прийняття законодавчих та урядових рішень, спрямованих на розвиток та вдосконалення біржового ринку.

За своїм матеріальним, технічним, фаховим потенціалом ВТУБ сертифікована Біржовим союзом України, Національною асоціацією бірж України, Міністерством агрополітики України, має договори з

Фондом державного майна України, Державною податковою адміністрацією України щодо проведення торгів і аукціонів.

Таблиця 1

Вартість укладених угод за 1991 - 2008 р.р. на ВТУБ

Продукція за рік	(млн. крб.)							(тис. грн.)										
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Всього	112	298	2093	27224	1939709	2306900	46128	8683	9256	56504	46691	66584	94020	87050	74451	74841	208220	223811
в т.ч.: транспортні засоби	15	26	1307	9715	27082	66300	425	500	493	1046	3352	2793	2352	1350	1524	1068	737,7	1114
нерухомість	0	2	184	17355	1057818	1491700	7629	3278	532	797	1547	5425	4877	5913	3308	3428	1424,5	37697
с/г продукція	12	11	0	0	428173	680000	37166	4177	7361	44969	38607	54836	85181	77560	68520	68811	147264	140663
деревина	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	57582	43324
інша продукція	85	259	602	154	42636	68900	908	728	867	9692	3185	3530	1610	2227	1099	1534	1211	1013

Кількість укладених угод за 1991 - 2008 р.р. на ВТУБ

Продукція за рік	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Всього	756	751	277	414	1205	1309	974	518	322	1386	1454	1369	1077	991	686	636	2735	20963
в т.ч.: транспортні засоби	47	60	218	273	211	160	173	151	179	310	495	480	357	310	230	194	103	102
Нерухомість	1	2	5	124	939	1052	734	268	11	45	58	59	102	109	66	45	32	32
с/г продукція	24	23	1	0	48	90	4	9	44	562	568	630	415	405	292	245	575	372
Деревина	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1827	1478
інша продукція	684	666	53	17	7	7	63	90	88	469	333	200	203	167	98	152	198	109

Кваліфіковані спеціалісти біржі - економісти, юристи, консультанти з питань продажів надають допомогу в усіх питаннях порядку участі в роботі біржі, оформлення документації, визначенні цінової ситуації, забезпечення законності операцій. їх багаторічний досвід роботи, висока автоматизація технологічного процесу, забезпечують паралельне проведення торгів та оформлення біржових контрактів.

До послуг учасників торгів телефонний, факсовий зв'язок, електронна пошта та Інтернет, розмножувальна техніка.

Інформацію про товари, що виставлені на біржі, перелік брокерських організацій, зареєстрованих на ВТУБ, а також багато іншої додаткової інформації, яка стосується роботи біржі, можна отримати, відвідавши нашу Інтернет – сторінку за адресою <http://www.vtub.vimca.ua> [3,4].

Хід торгів, зміни цінової ситуації відображаються на електронному табло.

Торги проводяться щоденно, за правилами та стандартами, прийнятими ВТУБ, відповідно до діючого в Україні законодавства.

Правила біржової торгівлі на ВТУБ передбачають укладення готівкових (спотових) контрактів, форвардних контрактів, а за окремими правилами - строкових (ф'ючерсних) контрактів.

Право укладення контрактів на ВТУБ мають лише члени біржі - юридичні або фізичні особи, які придбали "біржове місце". Статутом біржі передбачене постійне та тимчасове членство на біржі. Статус члена біржі не впливає на його права як учасника торгів.

Рівноправність всіх учасників торгів, захист їх інтересів як сторін контракту забезпечує діючий в структурі біржі постійно діючий третейський суд, а рівність як учасників товариства - ревізійна комісія біржі.

Із членів біржі та фахівців сформована котирувальна комісія, яка після кожних торгів визначає котирувальні та довідкові біржові ціни для їх оприлюднення і використання всіма зацікавленими операторами товарного ринку.

Для укладення угоди на торгах ВТУБ потрібно стати її членом, або укласти договір (на брокерське обслуговування чи договір-доручення на одну операцію) з членом біржі. Винагорода посереднику-члену біржі визначається сторонами цього договору і залежить від складності доручення, і, як правило, не перевищує 3% суми доручення.

Член біржі, що отримує право участі в біржових торгах має оплатити членський внесок у розмірі, еквівалентному 1 000 доларів США, а безпосередні виробники сільгосппродукції - 200 гривень.

Для одержання "біржового місця", тобто статусу члена біржі потрібно також надати копію статуту (патенту на підприємницьку діяльність), анкети та заяву, встановлених форм, а також список працівників (3 чол.), що мають бути акредитовані на біржі, як брокери.

Біржею встановлено перелік продукції, яка допускається до торгів на біржі, а також регламент цих торгів.

Торгівля продукцією проводиться за затвердженими біржею Правилами, випадки порушення яких розглядаються біржовим арбітражем, що має повноваження до застосування санкцій відносно порушника, в тому числі і у вигляді позбавлення членства на біржі.

Торги сільгосппродукцією на ВТУБ у поточному році проводяться щосереді об 11 годині. Для її введення в перелік продукції на даний торг (план торгів) заявка на продаж має бути подана членом біржі до ранку вівторка напередодні торгів. До заявки додається сертифікат якості цієї партії продукції та складська довідка про наявність заявленого товару у продавця. За подачу заявки плата не стягується. Член біржі, що заявив продаж чи купівлю, зобов'язаний бути присутнім на цих торгах. Ціна окремого лота (виставленої до продажу позиції, партії) формується в залежності від попиту та пропозиції і встановлюється при взаємній згоді продавця і покупця (їх представників).

Форма біржового контракту затверджується біржею. Укладена угода реєструється спеціальною реєстраційною карткою.

Стандартним базисом ціни і поставки по біржовому контракту є EXW (франко-склад (елеватор) продавця). Торгівля за іншими базисами (FOB, DAF, CPT і т. д.) ведеться окремими позиціями [5, 136 - 137].

Контракт видається безпосередньо після укладення угоди і оформляється підписами сторін.

Стандартними умовами розрахунків по укладених контрактах є розрахунки через розрахункову палату біржі, що гарантує одержання коштів до відвантаження продукції, та відповідність кількості і якості товару біржовому контракту.

Підставою для перерахування вартості укладеного контракту продавцю є акт прийому-передачі проданої продукції на складі(елеваторі) продавця, підписаний сторонами контракту та засвідчений керівником елеватора (складу).

Таблиця 2

Котирувальні ціни (для членів біржі) ВТУБ 31.01.09 -06.02.09

№ п/п	Назва товару	Місяць поставки	Попередня котирувальна ціна грн./т	Зміна котир. ціни грн./т	Котирувальні ціни грн./т	Гранично мін. ціна продажу на ВТУБ грн./т
1	Пшениця м'яка 3 клас	01.2009	1050	50 ↑	1100	990
2	Пшениця м'яка 4 клас	01.2009	860	40 ↑	900	810
3	Пшениця м'яка 5 клас	01.2009	760	40 ↑	800	720
4	Пшениця м'яка 6 клас	01.2009	650	50 ↑	700	630
5	Ячмінь 3 клас	01.2009	690	60 ↑	750	675
6	Жито 1 клас	01.2009	850		850	765
7	Жито 2 клас	01.2009	800		800	720
8	Гречка 3 клас	01.2009	1580	20 ↑	1600	1440
9	Кукурудза 3 клас	01.2009	680	40 ↑	720	648
10	Горох 3 клас	01.2009	1200		1200	1080
11	Цукор пісок	01.2009	3199		3199	2879
12	Насіння соняшника 2 клас	01.2009	1500	40 ↑	1540	1386
13	Борошно пшеничне в/г	01.2009	1930	10 ↑	1940	1746
14	Борошно пшеничне 1/г	01.2009	1710	20 ↑	1730	1557
15	Борошно пшеничне 2/г	01.2009	1490	10 ↑	1500	1350

Послуги розрахункової палати додатково не оплачуються, строки перерахування платежів не перевищують однієї доби від моменту пред'явлення акту прийому-передачі.

За реєстрацію угоди купівлі-продажу сільгосппродукції на користь біржі сплачується реєстраційний збір у розмірі 0,25% суми контракту.

Біржовий реєстраційний збір та брокерська винагорода для клієнтів є витратами, що відносяться на собівартість виробництва.

На біржі можна отримати інформацію про рівень цін на сільгосппродукцію на світових ринках (табл. 3), на біржах України та на торгах ВТУБ (табл.2). Регулярне отримання такої та іншої інформації можливе на підставі інформаційного договору. Нижче наведемо інформацію про ціни на ринку України та світовому ринку [3,4].

У табл. 3 наведені ціни на с/г продукцію що склались на світових товарних біржах станом на 27 січня 2009 року (по курсу НБУ грн./USD 7.7)

Таблиця 3

Бюлетень світових цін на сільськогосподарську продукцію

№ п/п	Назва товару	Місяць поставки	Місцезна-ходження біржі	Поточна ціна US \$/т	Зміна за тиждень US\$/т	Ціна минулого тижня US\$/т	Ціна: Грн./т
<i>Зернові: Пшениця тверда</i>							
1	Пшениця	Січень 2009	Лондон	203,25	-10,94	214,19	1565,02
2	Пшениця	Січень 2009	Париж	146,27	2,16	148,43	1126,26
3	Пшениця	Січень 2009	Будапешт	154,75	-3,32	158,06	1191,54
4	Пшениця	Січень 2009	Гонновер	182,9	11,53	171,37	1408,82
5	Пшениця Дурум	Січень 2009	Мініаполіс	218		213	1640,1
6	Пшениця2	Березень 2009	Чикаго	217,67	5,22	212,45	1676,03
7	Пшениця яра №2	Січень 2009	Мініаполіс	246	7,09	238,9	1894,16
8	Пшениця м'яка біла №1, №2	Січень 2009	Мініаполіс	147,6		147,6	1136,5
9	Пшениця червона	Січень 2009	Вініпег	135,11	3,22	131,88	1040,88
10	Пшениця тверда червона озима	Січень 2009	Канзас Сіті	207,6		207,6	1598,51
<i>Зернові: Кукурудза</i>							
11	Кукурудза	Січень 2009	Бразилія	137,16		137,16	1056,16
12	Кукурудза №1 та №2	Березень 2009	Чикаго	154,92	0,98	153,04	11921,89
13	Кукурудза жовта №3	Січень 2009	Токіо	200,54	1,3	199,23	1544,13
14	Кукурудза жовта та червона	Січень 2009	Париж	169,89	-2,5	171,69	1304,8
<i>Зернові: Ячмінь</i>							
15	Ячмінь	Січень 2009	Будапешт	254,68	-5,46	260,54	1962,54
16	Ячмінь західний	Січень 2009	Вініпег	158,2	3,66	149,55	1179,67
<i>Зернові: Інші</i>							
17	Овес №1 та №2	Березень 2009	Чикаго	148,48	-4,88	158,17	1149,88
18	Рис нешліфований №2	Січень 2009	Чикаго	274,47	-26,28	300,71	2113,48
<i>Зернобобові</i>							
19	Сосві боби	Січень 2009	Будапешт	266,94	-5,72	272,66	2055,41
20	Сосві боби	Січень 2009	Бразилія	252,6		252,5	1944,25
21	Сосві боби жовті №2	Січень 2009	Токіо	412,96	-2,1	415,06	3179,8
22	Сосві боби жовті №2	Січень 2009	Чикаго	370,74	-6,04	374,78	2854,68
<i>Олійні</i>							
23	Соняшник 44%	Січень 2009	Будапешт	345,9	-7,41	353,32	2663,45
24	Ріпак Європейський	Січень 2009	Париж	312,99	-4,68	317,62	2410,05
25	Шрот Європейського ріпака	Січень 2009	Париж	176,66	-2,61	179,28	1860,81
26	Ріпак	Січень 2009	Гонновер	276,04	-4,06	280,12	2125,49
<i>Продовольчі товари</i>							
27	Цукор білий	Березень 2009	Лондон	370	35	345	2849
28	Цукор кристалічний	Січень 2009	Бразилія	280		280	2156
29	Цукор сирець	Січень 2009	Токіо	320,77	13,67	307,09	2469,92

Висновки: Вінницька товарна універсальна біржа, як невід'ємний елемент біржового ринку Вінницької області. Більше того - вона є важливим фактором формування ринкового середовища у нашій країні. ВУТБ за роки своєї діяльності стала центром ціноутворення на аграрну продукцію у своєму регіоні, а також важливим фактором впливу на формування ринкового середовища.

Література

1. Закон України від 15 травня 2003 р. "Про товарну біржу" №762 – IV.
2. Ювілейний випуск газети «Новини біржі», 20 березня 2001 р// ТБ «ВТУБ»
3. Газети «Новини біржі», 03 лютого 2009 р// ТБ «ВТУБ»
4. Буклети до 10-річчя ВТУБ
5. Дмитрук Б.П. Організація біржової діяльності в АПК: Навч. Посібник – К.: Либідь, 2001– 344 с.